

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN
ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

HUNGARIAN SCIENCE ABROAD
PRESIDENTIAL COMMITTEE

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Schubert Gabriella

(Budapest, 1943. szeptember 22.)

a Magyar Tudományos Akadémia
külső tagja

Gabriella Schubert (née Detsinyi) was born in Budapest on September 22, 1943. She studied slavonic studies and balkanology at the Free University of Berlin (Freie Universität Berlin) where she received her MA in 1977 and her PhD in 1981. Her doctoral dissertation: *Ungarische Einflüsse in der Terminologie des öffentlichen Lebens der Nachbarvölker* (Hungarian influences in the terminology of the official life of neighbouring people) was awarded by the annual prize of the Südosteuropa-Gesellschaft in Munich, in 1982. From 1977 to 1995 she has been working at the Free University of Berlin, in the Department of Balkanology of the East European Institute where she became academic advisor (Akademische Rätin) in 1986. In 1991 she habilitated with a dissertation on *Kleidung als Zeichen. Kopfbedeckungen im Donau-Balkan-Raum* (Clothing as a Sign. Head scarfs in the

Schubert (szül. Detsinyi) Gabriella Budapesten született 1943. szeptember 22-én. Szlavisztikát és balkanológiát hallgatott a Berlieni Szabad Egyetemen (Freie Universität Berlin), ahol 1977-ben MA-, 1981-ben PhD-fokozatot szerzett. Doktori disszertációja: *Ungarische Einflüsse in der Terminologie des öffentlichen Lebens der Nachbarvölker* (Magyar nyelvi hatások a szomszéd népek közéleti terminológiájában) 1982-ben elnyerte a müncheni Südosteuropa-Gesellschaft éves díját. 1977 és 1995 között a berlieni Szabad Egyetem (Freie Universität Berlin) Kelet-Európai Intézetének Balkanológiai Osztályán dolgozott, 1986 óta akadémiai tanácsosként (Akademische Rätin). 1991-ben habilitált; habilitációs disszertációja címe: *Kleidung als Zeichen. Kopfbedeckungen im Donau-Balkan-Raum* (Az öltözködés mint jel. Fejfedők a Duna–Balkán Régióban). 1992-93-ban

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

17. oldal

Danube–Balkan Region). In 1992 and 1993 she was guest professor at the Eötvös Loránd University in Budapest and at the University of Leipzig. In 1995 she was invited to become full professor of South Slavonic studies at the Institute of Slavonic Studies of the Friedrich Schiller University in Jena. In addition to this she laid the foundations and developed the interdisciplinary Southeast European studies (Südosteuropastudien) at the Jena university. In 2006 she was one of the founders of the graduate college “Kulturelle Orientierungen und gesellschaftliche Ordnungsstrukturen in Südosteuropa” (Cultural Orientations and Social Regulatory Structures in Southeast Europe) promoted and financed by the German Research Foundation (DFG) in which she was active as a mentor and professor until 2015. Her main fields of research are: ethnology, languages and folklore of Southeast-European people; cultural anthropology and semiotics; identities and delimitations in the Danube–Balkan region; Hungarian studies; German–South Slavic cultural contacts. She is the author of 300 publications, including eight significant monographies. Her works have been published in several languages – German, English, Serbian, Bulgarian, Russian and Hungarian. Her book *Was ist ein Ungar? Selbstverortung im Wandel der Zeiten* (What does it mean to be a Hungarian? Self-positioning in the course of time) appeared in 2017. Several papers of hers were published in the journals *Ethnographia* and *Acta Ethnographica*. She is the main

vendégprofesszor volt az Eötvös Loránd Tudományegyetemen Budapesten és a Lipcsei Egyetemen. 1995-ben elfogadta a jénai Friedrich Schiller Egyetem felkérését; a Szlavisztikai Intézet keretében a délszlavisztika professzora lett. E funkciója mellett a jénai egyetemen megalapította és felépítette az interdiszciplináris Délkelet–európai tanulmányok (Südosteuropastudien) tantárgyat. 2006-ban egyik alapítója volt a *Kulturelle Orientierungen und gesellschaftliche Ordnungsstrukturen in Südosteuropa* (Kulturális orientációk és társadalmi rendi szerkezetek Délkelet-Európában) című graduális, a Német Kutatási Alap (DFG) által támogatott képzésnek, melyben mentorként és tanárként működött 2015-ig.

Fő kutatási területei: a délkelet-európai népek néprajza, nyelve és folklórja; kulturális antropológia és szemiotika; identitások és elhatárolások a Duna–Balkán régióban; hungarológia; német–délszláv kapcsolatok. 300 publikáció, köztük 8 jelentős monográfia szerzője. Műveit kiadták német, angol, szerb, bolgár, orosz és magyar nyelven. *Was ist ein Ungar? Selbstverortung im Wandel der Zeiten* (Mi a magyar? Önmeghatározás változó idők során) című kötete 2017-ben jelent meg. Számos tanulmányt tett közzé az *Ethnographia* és az *Acta Ethnographica* című folyóiratokban. Főszerkesztője a *Forschungen zu Südosteuropa. Sprache – Kultur – Literatur* (Délkelet-európai tanulmányok. Nyelv – kultúra – irodalom)

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

18. oldal

editor of the publication series Südosteuropa. Sprache - Kultur - Literatur (Southeast Europe. Language - culture - literature) and of the journal Zeitschrift für Balkanologie. Moreover she is a member of the editorial board of the series Balkanologie – Sprachen und Kulturen (Balkanology - languages and cultures). She attended and lectured on conferences in different countries.

Professor Schubert is member of the Südosteuropa-Gesellschaft (Southeast European Society), honorary member of the Hungarian Ethnographical Society (Néprajzi Társaság) and the International Society of Hungarian Studies (Nemzetközi Magyarstudományi Társaság). Since 2012 she is the head of the Society of Balkanologists (Balkanologenverband) in Berlin.

In 2006 she was elected foreign member of the Serbian Academy of Sciences and Arts. Her recognitions include the Konstantin Jireček Medal of the University of Belgrade (2003), the St. Sava Commemorative Medal for promoting the cultural cooperation between Germany and Serbia; awards of the Bulgarian Academy of Sciences (2009) and the Vuk Karadžić Foundation (2011). She was receiver of the Order of the Serbian Flag of the third class (2018).

In 2008 she was honored by the volume: Grenzüberschreitungen. Traditionen und Identitäten in Südosteuropa. Festschrift für Gabriella Schubert (Transgressing boundaries. Traditions and Identities in Southeast Europe. Festschrift in honour of Gabriella Schubert)

című kiadványsorozatnak, valamint a Zeitschrift für Balkanologie című folyóiratnak; továbbá a Balkanologie – Sprachen und Kulturen kiadványsorozat szerkesztőbizottságának tagja. Számos országban vett részt és tartott előadást konferenciákon.

Schubert professzor tagja a Südosteuropa Gesellschaft-nak (Délkelet-európai Társaságnak), tiszteleti tagja a Magyar Néprajzi Társaságnak, valamint a Nemzetközi Magyarstudományi Társaságnak. 2012 óta a berlini Balkanológiai Társaság (Balkanologenverband) elnöke. 2006-ban a Szerb Tudományos Akadémia külső tagjává választották. Elismerései között szerepel a Belgrádi Egyetem Konstantin Jireček Emlékérme (2003); Szent Száva-emlékérmé a német–szerb kulturális együttműködés ösztönzéséért; a Bolgár Tudományos Akadémia (2009) és a Vuk Karadžić Alapítvány (2011) díja. 2018-ban megkapta a Szerb Zászlórend harmadik fokozatát.

2008-ban a berlini Kelet-európai Intézet Balkanológiai Kiadványaiban jelent meg a neki szánt interdiszciplináris kötet Grenzüberschreitungen. Traditionen und Identitäten in Südosteuropa. Festschrift für Gabriella Schubert (Határátlépések. Hagyományok és identitások Délkelet-Európában. Ünnepi kötet Schubert Gabriella tiszteletére).

2004-ben a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjává választották a Nyelv- és

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

19. oldal

which appeared within the Balkanology Editions of the East European Institute at Berlin.

In 2004 she was elected external member of the Hungarian Academy of Sciences, in the Section of Linguistics and Literary Scholarship. She read her inaugural speech *A színek jelentősége az ember tájékozódásában és mindennapi élete szervezésében összehasonlító szemlélet alapján* (The role of colours in people's orientation and organization of everyday life, based on comparative analysis) on May 3, 2004.

We asked three questions to Professor Gabriella Schubert. The questions and his short answers follow.

1. Hungary is very proud of its „grey matter”, the scientific performance is considered one of the country's most important results. How important do you think Hungary is in the scientific world of the 21st century?

Gabriella Schubert: Many Hungarian scientists and artists have gained international fame in the past. This continues to remain valid in the 21st century – when only looking at Hungarian Nobel laureates such as Imre Kertész, who lived in Berlin for many years and pursued here his literary activities. Other Hungarian writers such as György Konrád and Péter Esterházy, also enjoyed great success in Germany. Just as the Academy unites the Hungarian scientific community regardless of today's Hungarian borders, in our global world

Irodalomtudományok Osztályában. Székfoglaló előadását 2004. május 3-án tartotta *A színek jelentősége az ember tájékozódásában és mindennapi élete szervezésében összehasonlító szemlélet alapján* címmel.

Három kérdést tettünk föl Schubert Gabriella professzor asszonynak. A kérdéseket és a rövid válaszokat az alábbiakban közöljük.

1. Magyarország nagyon büszke a sűrkeállományára, a tudományos teljesítmény az ország egyik legfontosabb eredményének számít. Hogyan ítéli meg Magyarországnak a 21. századi tudomány világában betöltött szerepét?

Schubert Gabriella: A múltban számos magyar tudós és művész szerzett nemzetközi hírnevet. Ez a 21. században is érvényben maradt – ha csak a magyar Nobel-díjasokra gondolok, mint például Kertész Imrere, aki hosszú éveken át Berlinben élt, és itt folytatta munkásságát. Kívüle más magyar írónak is, mint például Konrád Györgynek vagy Esterházy Péternek nagy sikerben volt része Németországban. Mint ahogy az Akadémia a mai magyarországi határoktól függetlenül összefogja a magyar tudományos közösséget, úgy globális világunkban már lényegtelen, hogy az Unió melyik országában él egy magyar tudós, orvos, zeneművész, számítástechnikus vagy sportoló. Elsősorban az számít, hogy meg tudja-e őrizni

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

20. oldal

it is no longer important in which country of the Union a Hungarian scientist, physician, musician, computer engineer or sportsman lives. Whether he can preserve his identity and his Hungarianness – that's what counts.

2. A great number of excellent Hungarian scientists live and work outside Hungary. What do you think of your national and professional identity with reference to your scientific career?

Gabriella Schubert: My scientific career is closely related to my ethnicity.

I spent my childhood in Budapest and attended there, in the XIVth District, the elementary school. My further life and career were decisively influenced by the fact that Russian language education was compulsory at my school, which I have however liked very much. After my family left the country in the midst of great misery and poverty, the realization of my original desire to become a musician in the new environment was difficult for various reasons. Thus, after having graduating at the Grammar school, in the course of my studies at the Free University of Berlin, I turned to Slavonic studies, Balkanology and Hungarian studies (Hungarian studies were attached to Balkanology).

3. We live in a changing world facing problems unknown earlier. Which areas of research can meet the most urgent demands of our days?

Gabriella Schubert: Today, the terrible

identitását, magyarságát.

2. Sok magyar tudós él és dolgozik Magyarország határain kívül. Milyen összefüggést lát nemzeti/etnikai hovatartozása és tudományos pályafutása között?

Schubert Gabriella: Tudományos pályafutásom szorosan kapcsolódik etnikai hovatartozásomhoz. Gyermekkoromat Budapesten töltöttem és ott egy XIV. kerületi általános iskolába jártam. További életemet és pályafutásomat döntően befolyásolta, hogy az ottani iskolában kötelező volt az orosz nyelvi oktatás, melyet én nagyon kedveltem. Miután családom nagy nyomor és szegénység közepette elhagyta az országot, a zeneművészeti pálya iránti eredeti vágyam beteljesülése az új környezetben különböző okokból kilátástalan volt. Így a gimnáziumi érettségi után tanulmányaim során a berlini Szabad Egyetemen a szlavisztika, balkanisztika és hungarológia felé fordultam (a hungarológia a balkanisztikához volt csatolva).

3. Változó világunkban korábban ismeretlen problémákkal szembesülünk. Véleménye szerint melyik tudományterület kutatásai adhatnak leginkább választ korunk legégetőbb kérdéseire?

Schubert Gabriella: Napjainkban félelemmel és tehetetlenséggel jár a

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG
HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

21. oldal

war in Eastern Europe, as well as in other parts of the world, is accompanied by fear and helplessness. People are fleeing within and to Europe. Above all, we need peace – also in order to preserve the freedom of science. In addition, the energy crisis and the environmental crisis, like the coronavirus epidemic, pose a burning challenge. Special thanks and recognition goes to Katalin Karikó's achievements in the production of the vaccine against the coronavirus. Her example can influence young Hungarian scientists.

Contact

Friedrich-Schiller-Universität Jena
Philosophische Fakultät, Institut für Slawistik
und Kaukasusstudien
07743 Jena, Ernst-Abbe-Platz 8
Tel.: +49 36 41944700
Fax: +49 36 41944702
E-mail: [G. Schubert@uni-jena.de](mailto:G.Schubert@uni-jena.de); gabriella.schubert@gmx.de
Honlap: <https://www.gw.uni-jena.de/fakultaet/institut-fuer-slawistik-und-kaukasusstudien/mitarbeiterinnen/schubert-gabriella>
<http://www.osteuropa.uni-jena.de/graduierntenkolleg/gabriella-schubert.html>

szörnyű háború Európa keleti részén, valamint a világ más részein is. Emberek menekülnek Európán belül és Európa felé. Mindenekelőtt békére van szükségünk – azért is, hogy megőrizhessük a tudomány szabadságát. Emellett égető kihívást jelent az energiaválság és a környezeti válság éppúgy, mint a koronavírus-járvány. Külön köszönet és elismerés illeti Karikó Katalin teljesítményét a koronavírus elleni vakcina előállításában. Példája hatással lehet fiatal magyar tudósokra.

Kapcsolat

Friedrich-Schiller-Universität Jena
Philosophische Fakultät, Institut für Slawistik
und Kaukasusstudien
07743 Jena, Ernst-Abbe-Platz 8
Tel.: +49 36 41944700
Fax: +49 36 41944702
E-mail: [G. Schubert@uni-jena.de](mailto:G.Schubert@uni-jena.de); gabriella.schubert@gmx.de
Honlap: <https://www.gw.uni-jena.de/fakultaet/institut-fuer-slawistik-und-kaukasusstudien/mitarbeiterinnen/schubert-gabriella>
<http://www.osteuropa.uni-jena.de/graduierntenkolleg/gabriella-schubert.html>